

Naujienu Antroji Dalis

NR. 563

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATūros DRAUGIJOS LEIDINYS

XVII METAI

J. VLKS.

PAPILDOMOS ŽINIOS APIE V. KRĖVĖS-MICKEVIČIAUS GYVENIMĄ

—Rašytojas Vincas Krėvė-Mickevičius Kaukaze. —jo buvusių mokinių atsiminimai. —V. Krėvė-Mickevičius mokytojas ir visuomenininkas. —V. Krėvė-Mickevičius Kaukazo tautų žadintojas.

Vilniuje einančio Pergalės žurnalo šių metų Nr. 2 idėtos iki šiol niekur nepaskelbtos žinios iš Vinco Krėvės-Mickevičiaus gyvenimo Kaukaze.

Carinės Rusijos okupacijos metais lietuviai neturėjo teisės vidurinėse mokyklose Lietuvoj dėstyti literatūros mokslo dalykų. Tokie, aukštosiose mokyklose tas specialybes įsigyję, mokytojauti buvo siunčiami į Rusijos imperijos pakraščius, kur gyveno nerusiai.

Rašytojas Vincas Krėvė-Mickevičius, baigęs literatūros mokslus Kijevo ir Lvovo universitetuose, rusų kalbą ir jos literatūrą dėstyti buvo paskirtas į realinę mokyklą Baku mieste, Kaukaze. Jį ten paskyrė 1909 m. liepos 24 d. Baku miestas Azerbaidžiano tautos sostinė.

Dabar buvusieji jo to meto mokiniai ir kiti bendradarbiai mūsų rašytoją Vincą Krėvę prisiminė ir apie jį surinktas žinias paskelbė J. Sklitauskas. Kas svarbesnio, kas paryškina rašytojo Vinco Krėvės-Mickevičiaus asmenybę ir jo veiklą, čia iš Pergalės Nr. 2 perspausdiname.

Štai kartu su Krėve-Mickevičium Baku realinėje mokytojavęs, taip pat rašytojas, Abdula Talyb-Zade savo atsiminimuose rašo:

“Kaip pasitiko naują rusų literatūros dėstytoją mokiniai? Nėra ko slėpti, rašo A. Talyb-Zade, kad septintokai (septintoji buvo vyriausioji klasė) pirmąją V. Krėvės - Mickevičiaus pamoką tikėjosi paversti šūpiniu, tačiau buvo maloniai nustebinti. Po pamokos mokiniai, vienas kitą perrėkdamai, reišė susižavėjimą V. Krėve-Mickevičium. Buvęs V. Krėvės-Mickevičiaus mokinys, žymus armėnų rašytojas-dramaturgas Tigranas Achimanas savo prisiminimuose aprašo pirmąją V. Krėvės-Mickevičiaus pamoką: “Atsidarė durys, ir į klasę įėjo naujasis dėstytojas. Tai buvo dar visai jaunas, neaukšto ūgio žmogus, ilgais, šviesiais plaukais, smagiai besišypsančiomis akimis, nuo jo dvelkė didelis paprastumas, prieinamumas. Jis labai paprastas, — nusprendėme mes, ir daugelis panoro susidraugauti su juo. Pirmoji jo pamoka, kaip ir visos kitos ateityje, buvo panaši į paskaitą. Trumpai išdėstydamas da-

lykus, apie kuriuos mes jau turėjome šokią tokią nuovoką, jis nušvietė juos visiškai naujai: mes iš karto pajutome, kad tai labai išsilavinęs žmogus, turįs savo nuomonę apie visus literatūros ir gyvenimo reiškinius.”

“N. Ademenka prisimena, kad V. Krėvė-Mickevičius buvo puikiai susipažinęs su klasikine rusų literatūra, savo paskaitose pateikdavo tokių žinių, kurių jie neatrasdavo jokiuose vadovėliuose. Apie kiekvieną analizuojamą kūrinį, charakterį, siužetą jis pareikšdavo savo nuomonę, kuri neretai skirdavosi nuo to, kas buvo rašoma vadovėliuose. “Būdinga, kad V. Mickevičiaus nuomonė visada pasirodydavo mums, mokiniams — kur kas teisingesnė ir patrauklesnė, negu tai, ką išskaitydavome atitinkamoje enciklopedijoje ar vadovėlyj”, — rašo N. Ademenka”.

“Jo buvę mokiniai atkreipia dėmesį į pažangų ir drąsų tiems laikams V. Krėvės-Mickevičiaus pamokų turinį. “Prisiminė man viena V. Krėvės-Mickevičiaus paskaita apie Puškino gyvenimą, — rašo savo prisiminimuose vienas seniausiųjų Azerbaidžano pedagogų Sachbazovas Abdula Abbas Ogly. —Pasakodamas apie tragišką Puškino mirtį, Mickevičius, tiesa, nepasakė, kad carinė santvarka pražudžiusi poetą, bet jis gana drąsiai pabrėžė, kad “carinė santvarka nesugebėjusi įvertinti nei Puškino, nei Gribojedovo, nes, tinkamai įvertinus jų asmenybes ir talentą, būtų buvę galima lengvai išvengti abiejų rusų galiūnų mirties.”

Carinės Rusijos vyriausybė, kaip ir dabar Sovietinės Rusijos valdžia, siuntė Lietuvos šviesuolius varyti netiesioginę rusifikaciją tarp jų pavergtų tautų. Iš tų buvusių Vinco Krėvės-Mickevičiaus mokinių atsiminimų aišku, kad rašytojas Vincas Krėvė-Mickevičius gerai suprato, kas jam to meto rusų valdžios yra primesta. Jis Kaukazo tenykštėms tautoms davė suprasti, kas jie yra, ir pats stengėsi arčiau pažinti tų tautų gyvenimą ir jų raštiją.

“Azarbaidžianas tada buvo nuošali Rusijos kolonija, kurios gelmių turtus plėšė svetimšaliai ir “savi” kapitalis-

(Tęsinys 3-me pusl.)

Pavasaris Lietuvoje — Vilniaus krašto vaizdelis. Gandras parskrido.

Dienu Skeveldros

1.

Suistinkame liepos 2 d. II-ojoje Dainų šventėje, ir negali būti kitos kalbos! Iš anksto ta linkme planuojama atostogos ir kiti dienu kasdieninių reikalai ir bylukės. Ar ne?

Be meninės dalies, mane mąsina visuomeniškoji, bičiuliškoji pusė:

— suplaukusioje minioje, pulkuos iš visų JAV ir Kanados užušalėlių - pakraščių kiekut pažįstamų veidų!

I Dainų šventė jau toli - toli praėjus, o vienas nutikimas tebegyvas. Susitikau akis akin ir žodis žodin klasės draugą, kuris negrįžo pamokų kažkur 1925 m. Jo tėvukas, kai teiravomės, susigūzdavo ties kurpaliais ir sunkiai - liūdnei prakodavo pro kiaurą, kaip vartai, pradantę: “Viešpats jį tegul palydi...” Išėjo laimės, o visų pirma duonos ieškotų. Ir kaip akmuo prakertėn. Tiesa, vieną sniegingą - lietingą, vėjuotą ir bombarduojamą gruodžio naktį Berlyne Stettino stotyj, kai aš kilau į aukštą, vienas žemyn slenkantis žmogus susidėjo pažįstamas. Vos neaikterėjau. Bet minia, skubančių ir išgąstingų žmonių, nu-nešė, kaip ta banga šipulį. O tai iš tikro jo, suolo draugo

Miko, būta! Po metų - metų susitikome dainos ilgesio sušaukti. Man į Chicagą 500 mylių, o jam? Pažvelkite į žemėlapi: — Saskatchewan! Windy Lake. Kur ir geležinkelis neprieina. Į vakarus nuo Flin Flon. Susitikome ir sutarėme:

— Plačiau pasišnekėsime per II Dainų šventę...

Laikas ir vėto ir mėjo, ir įsiarė raukšlės veiduosin, ir gera - gera, kad ir trumpam, lyg perone traukinio belūkuriaujant, susitikti ir žodžiu kitu susiguosti. II Dainų šventė, dingos, nuostabiai reta proga.

2.

Vartau “Dainų šventę” (Vilnius, 1960 m.) ir sustoju ties K. Kubilinsko eilėraščiu “Tarybų Lietuvai mūsų daina”. Tai eilėraštis, kuris aiškiai išsako, kad mūsų mieloji — mūsų amžinoji liaudies daina ten, anapus geležinės uždangos, stengiamasi pajungti išimtinai kruvinojo okupanto tarnybai.

Garbė ir šlovė chorams ir atskiriems choristams, liaudies instrumentų orkestrantams, ir visiems dirigentams, kad per Vliniuję pernai įvykusią dainų šventę išlaikė, kiek gebėjo ir kiek galėjo, lietuviškesnį charakterį. Betgi ne dainai

(Tęsinys 2 pusl.)

Mūsų Žingsniai

(Tęsins iš 6-to pusl.)

moderuoti chicagiečių veikėjų debatams apie "lietuviškosios veiklos prasmę", jiems neatvykus, pats įdomiai kalbėjo apie savo giliai asmeniniame pergyvenime susikaupusius lietuviškosios veiklos šviesulių ir šešėlių patyrimus.

Saulius Šimoliūnas buvo pramatytas kalbėtoju sekmadieninei studijų dienų sesijai. (Išsiunčiant "Mūsų Žingsnių" medžiagą, sekmadieninė programa dar nebuvo įvykusi). Studijų dienose dalyvių buvo keliasdešimt, mažiau per paskaitas, daugiau per pietus, ir daugiausiai per vakarinę priėmimą studijų dienų dalyviams, kuriame penkių labai jaunų studentų grupė savo lietuviškų dainų repertuaru ir pajėgumu pasirodė rimtu konkurentu nevienam iš mūsų garsiųjų parapinių chorų.

New Yorko santariečiams Vytautas Valaitis rodė spalvotus paveikslus iš savo kelionių po Izraelį. Kitame susirinkime The New York Times gerai pripažintas jaunas aktorius Juozas Daubėnas kalbėjo apie savo patyrimus Off-Broadway teatruose bevaidinant. Dominikas Nargėlė susirinkusius supažindino su mirties bausmės problema, o po to buvo paimtas kariuomenėn.

FLY - AWAY

Pigeon and Bird Repellent. Repels Pigeons, Starlings, Sparrows, etc. Will not injure birds, is non-toxic and humane. Fly-Away has been tested and proved, is weather proof, long lasting and economical to use. Fly-Away is guaranteed to repel Pigeons, Birds, etc. If used as directed. Fly-Away can be easily applied as it is shipped to you in a self-applicating collapsible aluminum tube. \$2.49 per tube, plus 31c. postage. One tube covers 25 lineal feet. Absolute Satisfaction Guaranteed! Manufactured and Distributed by
FLY-AWAY, INC.
104 Mass. Ave., Arlington, Mass.
Dept. A F
Jobbers and Distributors Wanted.

AIR PORT TOY & HOBBY CENTER
Full Line Grum Bacher Art Supplies
Tile Kits & Supplies. — Gifts for any occasion for children of all ages. Games & Puzzles.
TOYS & HOBBIES
Open daily & sat. 9-6. Mon. & Fri. 9-9.
5636 W. 63rd St. — PO 7-5685

GRILLS PET SUPPLIES

A Complete Pet Supply House
Parakeets — Canaries — Cages "Birdie Hotel" — Tropical Fish & Aquariums — Accessories Repair — Turtles — Hamsters — Chameleons.
Food & Accessories for all pets.
Daily 9-6 Mon. & Thurs. 9-9. Fri. 9-7:30
7113 S. Western. — PR 6-7370

SIUNTINIAI

LIETUVA

ir kitus kraštus

Jūsų pristatyti ir iš europos (iš katalogų).
Siunčiame akordeonus, gitaras, siuvas masinas ir kt.
Viskas žymiai nupigintomis kainomis

Overseas Cargo Co.

514 W. Pershing Rd. (39th St.)
CHICAGO, ILLINOIS
Tel.: OA 4-9079
Vėdejas: NEDZINSKAS

Pipenbrinkas bėdoje

Vyriausias buhalteris Mak-sas Pipenbrinkas pabudo ir suspaudė savo delnais skaudančius smilkinius. Jam atrodė, kad jo kaušas sprogsta nuo skausmo, o vokai sunkūs, kaip švinas. Vakar įvyko puikus viengungiškas pobūvis, ir tai atsiminęs, Pipenbrinkas pamėgino nusišypsoti, bet tik susiraukė, nes jo smegeninę apėmė nauja skausmo banga.

Staiga Pipenbrinkas suvokė situaciją ir pašoko. Saulės spinduliai veržėsi pro langines. Vyriausias buhalteris piktai ir priekaištingai pažiūrėjo į senąjį žadintuvą. Valandinė rodyklė jau buvo pasiekusi 10. Ką dabar daryti?

Pipenbrinkas žinojo, kad darbas įstaigoje jau buvo pradėtas prieš dvi valandas. Direktoriaus jau bus applankęs visus skyrius ir visiems išdžęs po pamokslą... Kaip kad kasdien būna... Senasis Petersenas nebuvo žiaurus, jis mėgo humorą ir buvo teisingas. Bet jis taip pat mėgo punktualumą ir šituo atžvilgiu buvo labai griežtas. Jis pats ateidavo kasdien punktualiai aštuntą valandą ir reikalavo iš tarnautojų tokio pat punktualumo. Jis jau seniai bus pastebėjęs, kad šiandien Pipenbrinkas neatėjo į darbą. Ką daryti?

Pipenbrinkas staiga atsiminė, kad šeimininkė turi telefoną, ir nutarė paskambinti į įstaigą. Juk taip paprasta: reikia pasakyti, kad staiga susirgo, bet kad ryt tur būt jau galės ateiti. Telefonu vis kažkaip lengviau pameluoti. Be to, gal atsilieps nauja tarnautoja, graži, meili Marijona, jau spėjusi nugalėti visų širdis, net ir direktoriaus. Ji, žinoma, mokės viską įtikinančiai išdėstyti direktoriui.

Deja, atsiliėpė ne Marijona, o pats Petersenas asmeniškai. Jo storas balsas iš karto įbągino Pipenbrinką, ir vyriausias buhalteris vos sugebėjo mikčiodamas atsiprašyti. Petersenas labai ramiai iš klausė atsiprašymą ir atsakė:
— Gerai, Pipenbrinkai, tik turiu pasakyti, jog čia ne įstaiga, o mano butas — sargas perjungė telefoną. O be sargo įstaigoje šiandien iš viso nieko nėra — juk sekmadienis. Tad tik ateikite ryt punktualiai ir viskas bus gerai.

L. U.

MC NICOLAS PLBG. CO.
Plumbing Contractors.
Specializing in Remodeling,
Hot Water Heaters — Flood Control.
Licensed — Bonded — Insured.
All work fully guaranteed.
Residential — Commercial —
Institutional.
6900 S. KEDVALE. LU 5-9066.

**VOGUE CARD
AND GIFT SHOP**
Atvirukai ir dovanos
įvairiom progom.
2410 W. 63rd St.
PR 6-6580.

Pasveikink savo draugus per "Naujienas"

"Išlaisvinta Lietuva"

(Tęsins iš 4-to psl.)

kryptų nuo Kremliaus linijos. Iš šios ketvirtos "deputatų" grupės Kremliaus savo nuožiūra skirsto — į aukščiausios tarybos prezidiumą bei "vyriausybę" arba per Paleckio prezidiumą "apiformina" į kitus aukštus ypatingus postus, k. a. profsąjungų tarybos pirmininkas, čekistų komiteto pirmininkas ir kt. pan.

Nepartinių blokas (pirmos ir antros grupės "deputatai") aukščiausioje taryboje sudaro mažumą ir, kaip jau minėjau, "renkami" dėl margumo, kad atrodytų demokratiškiau ir iš šalies žiūrint, — atseit, atstovaujami visi gyventojų sluoksniai.

Šitą rinkiminę sistemą išrado ir per eilę metų tobulino Kremliaus "mokslininkai" ir "mokslų korifėjai" ir nutarė pavadinti "demokratiškiausia pasaulyje" rinkimine sistema. Šita "demokratiškiausia pasaulyje" rinkimine sistema naudojasi dabar ir Nikita, nors šiuo metu nebepilnai nori pripažinti Lenino "mokslą", o Staliną žiauriai išdergė. Šitą "patyrimą" rinkimams "demokratiškiausiai" pravesiti, Kremliaus perdavė ir "laisvanoriškai" prisijungusios naujoms "lygiateisėms" respublikoms Lietuvosai, Latvijai, Estijai, Moldavijai ir Karelų-Suomijai bei "liaudies demokratinėms" respublikoms — Lenkijai, Čekoslovakijai, Vengrijai, Rumunijai, Bulgarijai, Albanijai ir Rytų Vokietijos sovietinei zonai.

— Kaip yra priimami bei tvirtinami įvairūs įstatymai aukščiausios tarybos sesijoje? — paklausiai "deputatė".

— Dėl šitų dalykų mums "deputatams" visiškai nereikia sukti galvos, — tęsė toliau "deputatė". — Visi įstatymai ar-

ba jų papildymai iš anksto yra paruošti Sniečkaus politbiure. Ten pat numatomi ir "deputatai", kuriems pavedama "pasiūlyti" vienokį ar kitokį įstatymą aukščiausios tarybos sesijos darbo metu. Mums, "deputatams", belieka tik ramiausiai pasėdėti, išklaudyti ir plojimams lydinti vienbalsiai patvirtinti. Dažniausiai yra taip, kad visokie tie vadinamieji įstatymai Paleckio prezidiumo yra leidžiami tarp sesijiniu metu. Tie Paleckio prezidiumo išleisti ir vykdomi įstatymai aukščiausios tarybos sesijoje pateikiami "patvirtinti". Tai daugiausia nereikšmingi respublikinio masto įstatymai. Visus kitus svarbesnius įstatymus Sniečkaus politbiuras ruošia griežtai prisilaikydama Kremliaus direktyvų bendros linijos.

— Ar nepasitaiko kartais, kad kuris nors "deputatas" arba grupė "deputatų" pasisako prieš kurį pasiūlytą įstatymą? — paklausiai

— Tokių neprotingų "deputatų" iki šiol dar nepasitaikė, — tęsė toliau "deputatė". — Visi "deputatai" žino ir supranta, kad tai būtų beprasmis dalykas. Užkulisyje sėdėdamas traktorininkas ar kiaulininkė — viena, nedrįsta išsižioti prieš ponstą, o kita — ir supratimą menką turi. "Deputatai" iš inteligentijos sluoksnų, — tyli, puikiai suprasdami tas machinacijas. "Deputatai" komunistai taipogi nedrįsta pasisakyti prieš, nes tai reikštų politbiuro kritiką, — o kritikuoti ir nepritari politbiurui bei jo išreikštai nuomonei — reiškia eiti prieš partiją ir jos nustatytą liniją.

Taip mes, "deputatai", ir deputataujame, — baigė savo "interviu" "deputatė".

Iki sekančio laiško.

Vladas Dagelis

VACLOVO BIRŽIŠKOS KNYGOS

"Naujienose" galima gauti šias prof. Vaclovo Biržiškos lietuviškas knygas:

1. **Senujų lietuviškų knygų istorija, I dalis**, 208 pusl. \$2.00
kietais viršeliais \$3.00
2. **Senujų lietuviškų knygų istorija, II dalis**, 226 pusl. \$2.00
kietais viršeliais \$3.00
3. **Aleksandrynas**, senųjų lietuvių rašytojų, rašiusių prieš 1865 m., biografijos, bibliografijos ir biobibliografijos, I tomas, 431 pusl., kieti viršeliai \$7.50
4. **Praeities pabiros**, rinkinys straipsnių iš Lietuvos praeities, 352 pusl., kieti viršeliai \$6.50

Čia suminėtas knygas pasiūsiu paštu, jei nurodytas pinigų sumas čekiu ar Money Orderiu pasiūsite tokiu adresu:

**"NAUJIENOS", 1739 So. HALSTED STREET
CHICAGO 8, ILLINOIS, USA.**

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULIACIJOS PROBLEMAS.

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

MENO ŽINIOS

Tvarko MIKAS ŠILEIKIS

DAIL. V. VIZGIRDOS PARODA ATIDAROMA ŠIANDIEN

Tapyba ir vitražai

Dail. VIKTORAS VIZGIRDA

Šį vakarą 6:00 val. (bal. 15 d.) Čiurlionio Galerijoje Jaunimo Centre (Chicagoje) iškilmingai atidaroma dail. Viktoro Vizgirdos iš Bostono meno paroda. Parodą rengia Lietuvių Amerikiečių Menininkų Klubas. Atvyko pats dailininkas ir kiti kolegos iš Clevelando į parodos atidarymą. Lietuvos konsulas dr. P. Daužvardis sutiko atidaryti dail. Vizgirdos parodą.

Dail. Vizgirda Chicagoje debiutuoja su 42 tapybos bei vitražų kūriniais. Vitražai taip apšviesti, kad atrodo, lyg žiūrėtum į bažnyčios vitražą. Mažiausias vitražas yra "Golgota" (žiūr. reprodukcija), didžiausias yra "Kražių skerdytės". Tie dalykai parodą daro skirtinga ir įvairia. Daugelis tapybos kūrinių šioje parodoje yra vėlesnio laikotarpio tapyba — charakteringi Bostono vietovaizdžiai, naturmortai ir autoportretai — visi puikūs ir didelės estetiškos tikrovės kūriniai. Grįžtant prie vitražų, tenka paminėti, jog dail. Vizgirda šioje srityje yra specialistas, tai beveik jo darbo šalia tapybos sritis.

Dail. Vizgirdos kūrybos keblą ir jo kūrinius galima būtų palyginti su knyga, kuri jungia praeitį su dabartimi, ir muzika, kuri perteikia spalvai artimus virpesius ir niuansus. Jeigu apie jį kalbės rašytojas, galės daug pasakyti, kalbės muzikas — jo spalvose ras muzikos analogiją, kurios perteikia estetinį atspalvį, garsų virpesius gatvėje, vėjo ir sunkių debesų dūsavimą. "Šv. Petro bažnyčia" Bostone (J. Kapočiaus nuos.), sidabrinės spalvos apgaubia bažnyčios bokštą; trištos medžių šakos apsupa gotiškojo stiliaus arkadas. Naturmortas "Gėlės studijoje"

(kat. nr. 10) — šio žanro šešdevras. Žiūrovą kerėjančiai veikia turtingas koloritas, dinamiška kompozicija, laisva tapybos technika. "Knyga, vaisiai ir gėlė" (23) (Dr. J. Girniaus nuos.) spalvų sąskambiai susitinka drobėje, o ne iš paletės recepto. Todėl gaunasi tokia stipri organiškai pajusta spalvų harmonija. "Raudoni tvartai" (42) vienu seansu atliktas ir kartu išbaigtas puikus gamtovaizdis. "Vasara Kana-doje" (30). "Pietų Bostonas" (32) čia taip pat kontūras išlieka pagrindiniu elementu.

Yra pustuzinis puikiausių naturmortų ir figūrinių darbų.

Yra keletas autoportretų, naturmortų, iš kurių dvelkia šiltas koloritas, daugiau rausvas ir ochros su žaliu ir mėlynu — pats turtingiausias pigmentas. Įsidėmėtina, kad dail. Vizgirdos peizažuose nėra atvirų, myliomis skaičiuojamų nuotolių, bet visur jaučiama monumentalė struktūra, dažnai architektūrinis elementas — gryniosios formos išraiška.

Jeigu mane klausytų, ką aš matau dail. V. Vizgirdos tapyboje, tai pasakyčiau, kad visa "paslaptis" yra tame: jo atvirumas, nuoširdumas, ir tapybos principų gilus pažinimas, nes Vizgirdos tapyboje nei banalumo, nei saldumynų nėra. Kiekvienas jo kūrinys turi skirtingą charakterį ir naują idėją.

Ne tikta Čiurlionio Galerija didžiuojasi dailininko Vizgirdos kūriniais "Vaisiai ir gėlė" (16), bet ir mūsų visuomenė pasidžiaugs ta vertinga autoriaus dovana Č. G. Tai vienas iš puikiausių naturmortų. Žiūrėdamas į šį šedevrą, jautiesi lyg sėdėdamas prie malonaus židinio; nuėjęs nori vėl grįžti, ir vėl.

Būtų galima rasti daug čia intriguojančių kūrinių ir apie juos atskirai pakalbėti, bet tegul mūsų visuomenė susipažįsta su dail. Vizgirdos tapyba atsilankydama šį vakarą į Čiurlionio Galeriją. Svečiai bus pavaišinti kavute.

Rytoj paroda atidaroma 12 val. vidurdienį ir tęsis ligi 9 vak. Šiokiadieniais — nuo 6:00 v. vak. iki 9 val. vak. M. Š.

— Vyt. Maželio fotografijos įdomi paroda yra Jaunimo Centre Chicagoje. Paroda sudaryta daugiausia iš žinomų lietuvių veidų - portretų.

— Vakar Chicago's Meno Institute buvo atidaryta įdomi

VIKTORAS VIZGIRDA

"GOLGOTA" (vitražas)

DAILĖ, INTELEKTAS IR AKROBATIKA

(Čikagiškės parodos aptarimas)

Kovo mėn. 31 d. Chicago's Meno Institute buvo atidaryta 64-oji Chicago's ir apylinkių dailininkų darbų metinė paroda, kurioje išstatyta 150 eksponatų didžiojoje Gunsaulus salėje. Patraukliomis premijomis apvainikuoti už "geriausius" paveikslus bei geležinę skulptūrą moderniojo meno atstovai \$ 8,500 sumoje. Didžioji \$2,000 premija ir medalis atiteko Art Instituto skulptūros studijos vedėjui Richard Hunt. Antroji iš eilės \$1,500 premija ir medalis buvo paskirtas jaunam 21 metų Art Instituto studentui Raymond Siemanowski už aliejinės (juodas baltas) tapybos darbą, pavadintą "Ir kas mano sūnui". Jisai pirmą kartą su savo darbu pasirodo viešai ir šis jo į mašiną panašus darbas laimi stambią premiją. Reikia pripažinti, kad Siemanowskio kūrinys nėra menkavertis, — suponuojas mechaniško amžiaus mašinų ir technikos inerciją, be to, tvirta dinamiška kompozicija. John Fabion taip pat lenkų kilmės dailininkas ir skulptorius (Art Instituto meno mokyklos mokytojas), laimėjo \$1,000 premiją už granito skulptūrą "Torso". Carlan Le Pell laimėjo taip pat \$1,000 už tapybą "Patriotas". Nebloga aliejinės tapybos simboliška kompozicija. Mažesniais sumomis 15 premijų laimėjo kiti bedaiktiškojo meno atstovai. Tikta vienas Robert Addison, kurio realistinį darbą praėjusiais metais jury komisija atmetė, dabar laimėjo premiją.

paroda, vad. Masterpieces of Drawings and Prints Acquired in Half a Century. Treasures of Chicago Collectors. Antras aukštas.

10 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, APRIL 15, 1961

Realistinių arba pusiau realistinių tapybos darbų yra nedaug. Norbert Smith "Pieta" įdomi dekoratyvinė kompozicija. William Gordon — tvirtas peizažas, Sheldon Berle — labai puikus abstraktus spalvingas kurinys, Copeland Burg — Meksikos peizažas, Max Kohn gerai atliktas cezantinės mokyklos stiliumi kūrinys ir dar keletas kitų.

Nėra nė vienos lietuviškos žuvelės "tarptautiniuose vandenyse". Saugiau "lietuviškoje baloje".

Intelektas ir akrobatika

Antroji medalio pusė mažiau patraukli. Šiandien jau taip įprasta už nepasisekimus kaltinti technikos ir materializmo amžių. Mokslas pasilieka mokslu, kuris ima atsakomybę, bet kokią atsakomybę ima menininkas, kai užsiima akrobatika? Menininkas suklysta dėl to, kad per greit nori kitus pralenkti, pabėgti nuo nepabėgamo laiko. Siemanowskis, piešdamas savo paveikslą, už kurį laimėjo premiją, galvoje turėjęs mokslą, kuris pagaminęs branduolinę energiją, kuri žmonijai galinti atnešti pražūtį. Kodėl pražūtį, bet ne naudą? Jisai teigia, kad jo pavaižduotoji mašina nėra karo mašina, bet aukštesnių idėjų "figūra", su nupiešta akimi aukštutinėje pusėje. Toji akis turėtų matyti, kas atsitiks, ką būsimoji generacija veiks? Parodos lankytojas nesupras, ką tas paveikslas reiškia. Ką jis paklaus? "Sužinos, jeigu susilygins su dailininku", dailininkas atsako. "Publika negalės šio kūrinio suprasti tol, kol ji bus žemiau dailininko lygio".

Yra išimčių, kad publika iš pirmo žvilgsnio supranta kūrinį, tada dailininką reikėtų lai-

(Tęsinys 11-me psl.)

Apie V. Krėvę

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

tai. Darbo žmonės slėgė vargas, religiniai prietarai, daugelis gyventojų buvo beraščiai. Caro satrapai varė aršią azerbaidžaniečių nutautinimo politiką, — rašo straipsnio autorius J. Skliutauskas.

Nuo savęs pridėsime, kad ir dabar Azerbaidžane varoma nutautinimo politika, kartu sovietinio suvalstybinto kapitalo vietos žmonių išnaudojimas. Toliau ten pat taip parašyta:

“V. Krėvė-Mickevičius savo pamokose kiekviena proga primindavęs mokiniams, kad jie azerbaidžaniečiai, koks jų tėvų žemės vardas, kas jų rašytojai. Achundovas Samandaras rašo “V. Mickevičius buvo labai draugiškas azerbaidžaniečiams, užjausdavo mus ir kiekviena proga keldavo mūsų tautinį sąmoningumą. Prisimenu tokį epizodą: kartą vienas mokinių mūsų klasėje paklausė Mickevičiaus, ar tiesa, kad mes — totoriai? Mickevičius atsakė, kad mes turkai azerbaidžaniečiai, o mūsų tėvynė — Azerbaidžanas. Žodį “Azerbaidžanas” mes tada pirmą kartą išgirdome. Ta pačia proga V. J. Mickevičius papasakojo mums apie azerbaidžaniečių kalbos kilmę, apie senąją mūsų kultūrą. Jis paminėjo Nizami, Haganį, Eizuli vardus, trumpai apibūdindamas jų įnašą į pasaulinės poezijos lobyną. V. J. Mickevičius kalbėjo labai labai drąsiai, pažymėdamas, kad seniai pribrendęs laikas vadinti mūsų kalbą ne kažkokia “čionykščia kalba”, o tik tikruoju vardu”.

“Abdula Talyb-Zade, buvęs realinės mokyklos dėstytojas, rašo, kad pedagogų tarpe buvo žmonių, kurie nepraleisdavo progos pasišaipyti iš “čionykščiu”, mažindavę jiems pažymį, mėgdavę sakyti, esą mokslas “čionykščiams” sunkiai prieinamas dėl įgimto atsilikimo, gabumų stokos. Tokioms šnekoms V. Krėvė-Mickevičius visada duodavo griežtą atkirtį”.

Na, o dabar pavergtoje Lietuvoje ir kitų pavergtų tautų tarpe “vyresnysis brolis” ar kitaip elgiasi? Tiesa, dabar viešai lyg ir draudžiama kitas Sovietinės Rusijos vergiamas tautas pasityčiojimui vadinti “inorodcais”, “čionykščiais”. Visoms joms Maskvoj nukaltas pavadinimas “sovietinė liaudis”. Tiesa, dabar viešai nesakoma, kad tie “čionykščiai” iš prigimties yra atsilikėliai, bet savo darbais “vyresnysis brolis” elgiasi kaip su atsilikėliais. Visur ir visomis progomis atsakingoms pareigoms, pelnin-gesnėms tarnyboms toms sovietų pavergtomis tautoms, kartu ir Lietuvai, primetami “specialistai” iš Maskvos ir net neleidžiama švietimo bei kultūros reikalus tvarkyti nepriklausomai nuo Maskvos diktato. Čia ir glūdi “vyresniojo brolio” pažiūra į “čionykščius”, kaip “iš prigimties nesugebančius” tvarkyti savo šalyje nepriklausomai nuo Maskvos visą

ZARASŲ Miesto DALIS EŽERO PAKRANTĖJE

savąjį gyvenimą. Jei jau carinės Rusijos pažiūra į “čionykščius” tikrai būtų išgyventa, tai būtų leista toms visoms Sovietų Rusijos vergiamoms tautoms nepriklausomai tvarkytis pas save kaip joms tinka ir pritinka ir su Maskva visais atvejais, tiek ūkio, tiek kultūros ir mokslo srityse, tartis kaip lygus su lygiu, kaip laisvas su laisvu, nepriklausomas su nepriklausomu.

Sovietų Rusijos okupantų buvo pastatytas Vincas Krėvė - Mickevičius priešakyje jau okupuotos Lietuvos. Bet rašytojas Vincas Krėvė-Mickevičius tuoj pajuto, kad Sovietinės Rusijos kėsiai į Lietuvą maža kuo skiriasi nuo carinės Rusijos, — forma ta pati, kiek iškreiptas turinys.

Štai kodėl V. Krėvė-Mickevičius po atsilankymo Maskvoj ir po pasikalbėjimo ten su Molotovu, grįžęs į Kauną tuoj atsistatydino iš ministrų tarybos pirmininko pareigų ir, kai antru kartu Maskvos buvo okupuojama Lietuva, nerado galimu pasilikti Lietuvoje, nes tikras buvo, kad jo laukia Sibire, ir jau ne kaip mokytojo, bet kaip vergų stovyklos dalyvio.

Vincas Krėvė-Mickevičius savo mokslo ir dailiosios raštijos kūriniais yra palikęs labai ryškius pėdsakus ne tik Lietuvoje, bet ir Kaukaze. Tų pėdsakų nei čekistų sukeltos audros nėra pajėgios užnešti dulkėmis. O šiuo atsitikimu štai nelauk-tai ir Azerbaidžano šviesuomenės vyrai, buvę jo mokiniai ir bendradarbiai atsistojo skersai kelią tų duobkasių, kurie buvo užsimoję rašytoją Krėvė-Mickevičių bent laikinai Lietuvoje palaidoti.

Slenka metai po metų, laikas mala lėtai, bet jis mala tiksliai. Ateis laikas, kada ir Lietuvoje bus prisiminti darbai visų tų, kurie mirė nukankinti Sibire arba kurie gyvena ar miršta užsienyje. Dabar daugelio jų pavardės nutylimos, nors šiaip slapta jų darbais pasinaudojama nenurodant šaltinio, iš kur tos žinios paimtos. J. Skliutausko straipsnyje

dar atpasakojamas Vinco Krėvės-Mickevičiaus Baku mieste visuomeninis ir iš dalies politinis veikimas. Jis tada savo pažiūromis buvo artimas socialistams revoliucionieriams.

Tas straipsnis yra 14 puslapių, tai čia jo viso neatpasakosi. Straipsnio gale sužymėti šaltiniai, iš kur vienos ar kitos žinios paimtos apie Vincą Krėvė-Mickevičių.

Abdulos Talyb-Zade ir kitų V. Krėvė-Mickevičių Kaukaze pažinusių žmonių atsiminimai perduoti Lietuvos mokslo akademijos lietuvių kalbos ir literatūros instituto rankraštynei. Geresniam pažinimui Vinco Krėvės-Mickevičiaus asmenybės ir jo veiklos tai vertingas žinių šaltinis, juo labiau, kad tas žinias suteikė buvę jo mokiniai ar bendradar-

biai, dabar Azerbaidžano žymesni veikėjai, rašytojai, komunisto bendrakeleiviai.

Čia gal dar tiek pažymėtina, kad to straipsnio autorius J. Skliutauskas nenutylė, jog Azerbaidžanui atkūrus savo valstybę 1918-1920 m. Krėvė-Mickevičius buvo Lietuvos valstybės ten atstovu, kad jo tada būta ir uolaus dalyvio Baku mieste veikiančios lietuvių draugijos.

“NAUJIENAS” SKAITO VISŲ SROVIŲ ŽMONĖS: DARBININKAI, MOKSLININKAI, VALSTYBININKAI, DVASININKAI, PROFESIONALAI IR BIZNIERIAI. JIE ŽINO, KAD NAUJIENOS PADUODA TEISINGIAUSIAS ŽINIAS IR GERIAUSIUS RAŠTUS.

NAUMĖ LIŪNAITĖ

MIELI LIETUVIAI!

Mes, trys Lietuvos dukros — aš, Naumė ir mano draugės Augė ir Skardė — senai ir ilgai gyvenę, bet nepasėję, buvę išvietintos, ilgai ir plačiai klajoję, pastangomis Nado Rastenio, pasiekėme lietuviškąją Čikagą ir viešime “Naujienose”.

Mes norime atvykti į jūsų namučius ir papasakoti jums savo šiuropulgingus pergyvenimus senovės tremtyje. Iš mūsų sužinosite apie tais laikais esantį Bangpūčio dvarą Baltijos dugne, malonią Ravinę, geruosius Ardėnus, mūsų gimtinę — Žvyrynę, tų laikų Lietuvą ir didingas “Trijų Rožių šventės” apeigas.

Mūsų kelionė į jūsų namučius, buvusi \$5.00, dabar tik \$3.74. Prisidami ar sumokėdami “Naujienoms”, 1739 So. Halsted St., Chicago 8, Ill., leisite mums atvykti ir viešėti pas jus.

Iki mielo pasimatymo,

NAUMĖ LIŪNAITĖ.

"IŠLAISVINTA LIETUVA" BE PAGRAŽINIMU

(Laiškas pirmas)

Jei redakcija ras tinkamą ir sutiks skirti vietas, norėčiau tautiečiams bei "Naujienu" skaitytojams pateikti kai kurių nuotrupų apie gyvenimą rusiškojo "socializmo" pavergetoje mūsų tėvynėje, kas padės nors iš dalies susidaryti šioji tokį vaizdą apie gyvenimą už geležinės uždangos ir esančiųjų mūsų tautiečių galvoseną bei nuotaikas. Galima būtų parašyti labai daug, bet, deja, nemoku tinkamai valdyti plunksnos, todėl iš anksto atsiprašau. Pabandysiu paprasčiausioje formoje parašyti, ką pats asmeniškai pastebėjau, ką pasakojo ir pergyveno kiti. Rašysiu teisingai ir nepersūdydamas. Dėl visiems suprantamų aplinkybių stengsiuosiu neminėti pavardžių bei vietovių pavadinimų (kaikada). Iš tėvynės išvykau neseniai, todėl sovietinio gyvenimo vaizdai dar nesėję išgaruoti iš atminties.

Sovietinė moteris popieriuje ir gyvenime

Kovo mėn. 8 diena Sovietų Sąjungoje ir jos kolonijose atžymima kaip "tarptautinė moters diena". Tąja proga sovietinė propaganda išpyla begales liaupsinimų (žinoma, patiems sau) apie moters išlaisvinimą, lygiateisiškumą su vyrais ir t.t. ir t.t.

Prieš mane vienas pereitų metų žurnalo "Tarybinė Moteris" (leidžiamas Vilniuje) eilinis numeris. Žurnalo viršelyje pavaizduota giedriu, linksmučių veidu, švariai apsirengusi moteris (žinoma, sovietinės Lietuvos moteris!) Linksmas, kaip pavasario saulutė. Jos veide ir visoje jos laikysenoje, kaip veidrodyje atsispindi nerūpestingas, vishko pertekes, laimingas ir džiaugsmingas sovietintos Lietuvos moters gyvenimas. Patenkinta ji ruošia stalą. Stalas apkrautas visokiomis gėrybėmis. Žinoma, galvokite, argi Lietuvoje dabar ko nors trūksta. Tarpe kitų gėrybių gausybės, centre — plataus diametro tortas. Aišku savaime, dailininkui popieriuje nepersunkiausia buvo paruošti tokį ar kitokį gėrybėmis apkrautą stalą. Darbas gerai apmokamas, popieriaus netrūksta. Toks žurnalo numeris, aišku savaime, pasieks ir išeivijoje gyvenančius tautiečius ir gali ne vieną sugundyti grįžti į taip gražiai nupaišytą "išlaisvintą" tėvynę, "vyresniojo brolio" rūpestingiausiai globjamą. Tokia ar panaši sovietinio gyvenimo pašyba lyg šaukte šaukia: — stebėkitės kapitalistiniame pasaulyje be teisės ir pavergtos moters ir pavydėkite mums, sovietinėms moterims, "vyresniojo brolio" genijaus sukurtą rojiško gyvenimo! Visada mes linksmos, patenkintos, tvarkome jaukų, gražiais baldais apstatytą, butą, gaminame gardžius pietus ir ramios laukiame iš darbo

grįžtančių vyrų. Gyvenk ir džiaukis!

Bet štai ką pasakoja gyvenimo tikrovės sukurtas ir Lietuvos liaudyje plačiai žinomas anekdotas.

Viena sovietų Lietuvos moteris nuėjo pas veterinarijos gydytoją ir klausia: pasakyk, draugas gydytojau, kas aš per viena? Kiekvieną rytą atsikeliu anksti kaip gaidys ir skubiai apsirengusi bėgu į krautuvelyje kaip stirna, užimu eilę ir kelias valandas stoviu kaip asilas. Pagaliau, kai aš jau buvau nepertoliausia nuo krautuvelyje durų, išeina tarybinė pardavėja ir "vyresniojo brolio" kalba (tąja kalba kalbėjo Rasputinas, Leninas, Stalinas!) atmintinai išdrožia: "Piliėtės, galite išsivaikščioti, nes duonos jau nebėra, cukrus pasibaigė, mėsa visa išparduota, o pieno dar neatvežė. Nenusiminkite, — rytoj vėl visko bus. Kas pageidauja staličenos, prašom" (stalična — tai pagerinta degtinė, pagaminta pagal pasaulio sostinės Maskvos receptą). Man, taip ilgai išstovėjusiai eilėje, nesinorėjo tuščiomis grįžti namo, todėl pamėginau alkūnėmis prasiveržti kaip nors į krautuvelyje, manydama nors likučių gauti. Tai pajutusios, priekyje stovėjusios moterys, sukruoto kaip skruzdėlės, viena žnybė, kaip žąsinas, kita į plaukus mėgino įsivelti, kaip bitė. Pagaliau buvau išmesta, kaip musė iš barščiu. Pasipylė pašaipos riksmas: norėjai įlįsti be eilės kaip kiaulė, rėkė viena; ty nachalka, rėkė kita; ty litovskaja morda, pridėjo trečia. Ir taip nieko negavusi grįžtu namo iškoliotą, prižnaibyta ir apipejiota. O čia ir pietų metas. Pareina vyras, greitai sėdasi prie stalo ir laukia paduodant pietų. Aš, žinoma, mėginu aiškintis, bet vyras mane greičiau suprato, todėl, pertraukęs mane, piktai iškošė per dantis: beveik kasdien tas pats, karvė tu! Ir išskubėjo į paskaitą (mokslinių žinių draugijos) temoje: "Pavyti ir pralenkti Jungtines Amerikos Valstybes".

Pasakyk gi, draugas gydytojau, kas per sutverimas aš?

Veterinarijos gydytojas, atidžiai išklauses, nedvejodamas pasakė: "Tu sovietinė moteris".

Nežiūrint žiaurios gyvenimo tikrovės, sovietinė propagandinė spauda (o kitokios sovietijoje ir nėra) kiekviena proga ir visur pučia burbulus apie moters išlaisvinimą. Anksčiau, tai yra bolševikiškai kalbant, buržuazinėje Lietuvoje, kaip ir visame kapitalistiniame pasaulyje, moteris esanti pavergta ir, be virtuvės dūmų, daugiau nieko savo gyvenime nematanti. Tik sovietinė santvarka sugebėjusi atverti moteriai plačiausius horizontus į darbą, mokslą, poilsį. Moteris turinti teisę dalyvauti, kartu su vyrais, balsavimuose ir gali bū-

Adomas P. Jansas

TRYS VAIZBŪNAI

Barzdoti vyrai,
vyrai iš jūrų,
rūtas išmynė,
lelijas laužė.

*Dar tada,
kai vikingai iš marių
puolė mūsų gentį, mindė darželius,
trys vaizbūnai, aišku, susitarę
plaukė vandenį gilius —
už kalnų ties giria
slėpė auksą ežere...*

*Ten, kur dirvos, liepų gojai,
gynė garbę tik artojai —
net devynerius metus
kirviais kirto piratus.*

*Kur senų pilių palėpės,
trys vaizbūnai grįže slėpės —
net devynerius metus
ten džiovino sau batus.*

*Gal iš baimės, gal nuo vyno
linko galvos, tartum švino, —
dingt — nei vienas nebežino,
ar pietuos, ar po kaire —
kur tas auksas ežere. —
Taip ir krito šiam kare...*

*Ir dabar,
kai vidurnaktį nežmoniškai sutemę
ir Baltijos pakrantę ir vaiduoklių pily,
trys vaizbūnai ežerą semia,
trys vaizbūnai — ilgabarzdžiai žili...*

ti net renkama. Juk aukščiausios tarybos deputatų eilėse galima pamatyti ne tik Kremliaus komisarą ir amžiną deputatą Sniečkų su savo kompanija (taip pat amžiniais deputatais ir "vyriausybės nariais"), bet ir keletą moteriškių, net iš kaulių šerikių ir karvių melžėjų tarpo.

Turėjau progą asmeniškai pasikalbėti su viena "deputate", žinoma, tik prie keturių akių. Išsikalbėjom visiškai atvirai ir apie lygias moterų teises su vyrais ir apie pačius "demokratiškiausius" pasaulyje rinkimus. "Deputatė" tarp kitko pareiškė: Kokia čia lygybė, kokia demokratija? Juk moterų Sovietų Sąjungoje yra daug daugiau, negu vyrų, tai remiantis lygybės ir demokratijos principais ir moterų "deputatė" vadinamosiose tarybose turėtų būti proporcingai daugiau. Tuo tarpu yra atvirkščiai. Jeigu dėl visko, dėl svieto akių ir propagandos teikiasi paskirti keletą moteriškių "deputatėms", tai dar toli gražu nuo demokratijos ir lygybės principų. Juk mums visiems yra gerai žinoma, kad aukščiausia valdžios instancija Sovietų Sąjungoje yra ne taip vadinamos aukščiausios tarybos, bet niekieno neigaliota, niekieno nekontroliuojama ir prieš nieką neatsakanti — komunistų partija arba konkrečiau — partijos centro komiteto politbiuras Maskvoje. Juk tik partija pati ir renka ir skiria "deputatus", o šiaip piliečiams lieka tik pabalsuoti arba įmesti balsą už "geriausius iš geriausių".

Sąmoningi lietuviai "rinkimus" nevadina rinkimais, bet paprastai — balsavimais. Visą "komunistų ir nepartinių blo-

4 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, APRIL 15, 1961

ką" galima suskirstyti į keturias grupes. Pirmai grupei priklauso žemiausi liaudies sluoksniai: kaulių šerikės, karvių melžėjos, kaimo "bibliotekų" arba "kultūros namų" vedėjos, traktorininkai, ligoninės sanitarės-valytojos ir pan. Šios grupės "deputatai" paprastai "renkami" (partijos skiriami) vienai kandencijai, o per sekantčius "rinkimus" keičiami kitais panašiais. Antrai grupei priklauso inteligentijos atstovai bei visuomenėje populiarūs asmenys, kaip tai — mokytojai, gydytojai, dailininkai, aktoriai — solistai, kompozitoriai bei "nusipelnę" darbuotojai (lietuviška liaudis juos vadinama "nusipenėję"). Į šias dvi "deputatų" grupes partija skiria daugiausia iš nepartinių piliečių tarpo.

Į trečią "deputatų" grupę partija parenka komunistų partijos narius, įvairaus išsilavinimo, įvairaus rango, pasižymėjusius ir patikimus komunistus, "vyresniajam broliui" palankius ir Lenino, Stalino, Nikitos "mokslus" aklaip išpažįstančius "draugus". Šios grupės "draugai - deputatai" sudaro absoliučią ir paklusnią daugumą. Jie paprastai "renkami" ir "perrenkami" pakartotinai po kelis kartus.

Ketvirtai "deputatų" grupei priklauso ypatingą Kremliaus malonę ir pasitikėjimą išigijusieji apaštalai, tai Sniečkus, Paleckis, Niunka, Šumauskas, Gedvilas ir visa eilė panašių. Tai vadinamieji amžinieji deputatai, iš Kremliaus malonės patys save ir renka ir skiria. Prie šios ypatingosios "deputatų" grupės priklauso ir tiesiogiai paties Kremliaus paskirtieji "vyresnieji broliai" Kremliaus atstovai — prižiūrėti respublikos valdžią, kad kartais nepaklystų ir nenu-

(Nukelta į 7 psl.)

VISA VALDŽIA VAIKAMS!

Pirmą kartą Omahos "Berniukų Miestelyje" apsilankius

Vieną vakarą Tėvui Flanaganui vienam esant bedarbiams įrengtame "Workingman's" viešbučio vestibulyje per priešakinę duris įėjo mažas, apie 9 metų vaikas.

Jo veidukas buvo dulkinas ir purvinas; jo raudonas megztinukas sudrįskęs; vaikas buvo be kepurės ir be paltuko ir, matyti, jį krėtė drebulys.

— Ar tu esi tas žmogus juodais rūbais? — jis paklausė antyn eidamas.

— Kaip čia psakius, taip — aš esu vienas iš tokių, — prisipažino Tėvas Flanagan.

— Aš turiu pakalbėti su žmogum juodais rūbais!

— Ką gi nori pasakyti man, mielas?

— Ar aš galėčiau čia pasilikti?..

Tėvas Flanagan, priklaupęs šalia stovinčio vaiko, paklausė:

— Dėlko tu nori čia pasilikti?

— Ar jūs nepriimate žmones, neturinčius kuo užmokėti?

— Taip, žmones, bet ne vaikus. Berniukas, kaip tu, turi turėti savo namus.

— Ne, pone, — atsakė vaikas. — Aš neturiu namų...

Jo vardas buvo Povilas. Juo rūpinosi motina, kuri mirė prieš keletą savaičių. Nuo tada jis tai vienur, tai kitur glaudėsi; keletą paskutinių naktų miegojo be pastogės ir ant ra diana buvo nevalgęs.

— Gerai, — atsakė Flanagan, — dabar eisiva nusiprausti ir apsivalyti, ar ne? Tai yra, prieš eidami valgyti.

Kai Poviliukas baigė išsimaudyti, jiedu nuėjo į valgomąjį, ir kai vaikas pagaliau prisipažino esąs "pilnas", jis buvo nuvestas į antrą aukštą į lovą. Užgesinus šviesą ir Flanaganui einant pro duris vaikas sušuko:

— Tėve, lova tokia šilta ir valgis man labai patiko.

Ačiū Cicėnams už progą pamatyti "Boys Town"

Tai yra ištrauka iš tužinių panašių ir daug dramatiškesnių užrašų iš Fulton Ouslerio ir jo sūnaus parašytos knygos "Father Flanagan of Boys Town" (Tėvas Flanaganas iš Berniukų Miesto), apie kurį kad ir trumpą įspūdžių žiupsnį žemiau noriu pateikti ne tik visiems geriems skaitytojams, bet ir dėl "lietuviško vaiko" besivaržantiems mūsų montensoriečiams ir alvudiečiams.

Per Velykas teko aplankyti brangų draugą ir neilstantį "Skeveldrų" skaldytoją Jeronimą Cicėną ir jo šeimynėlę Omahoje, Nebraskoje, kur sutikimas, priėmimas, vaišės, pažintys su daugeliu puikių Omahos lietuvų ir svečiavimasis pas gerą jų pustuzinį liks nepamirštami. Bet ypatingai dėkingas Cicėnams už nuvežimą, aprodymą ir supažindinimą su

tikru mūsų "bitnikiškos" gdynės stebuklu — kun. Edvardo J. Flanagano prieš 40 metų įsteigta našlaičiams ir bedaliams berniukams prieglauda, šiandien išaugusia į kol kas vienintelį tokį visoje Amerikoje ir pasaulyje — Berniukų Miestą (Boys Town).

Omahos Boys Town yra viena žymiausių atrakcijų įvairiausių socialinių organizacijų veikėjams. Dešimt mylių į vakarus už Omahos, prie baigiamo statyti didžiojo New York-San Francisco plentoautostrados, labai gražioje vietoje dar iš tolo pamatai ant švelnios kalvos erdviai išsiblaškiusių didelių ir mažų, labai gražių pastatų, kažką panašaus į naujai pastatytą universitetą ar didelę kolegiją.

Iš tolo matyti aukštas keturkampis bokštas - obeliskas su didžiulėmis raidėmis "Boys Town". Visoje keliais, takais ir alėjomis išvedžiojote, medžių ir krūmelių apsodintoje sodyboje pastatų yra daugiau kaip šimtas. Didieji yra administracijos, auditorijos, gimnazijos, pradžios mokyklos, amatų mokyklos, ligoninės, valgyklos, gimnastikos ir vidaus sporto pastatai; bažnyčia ir Philomatic Center (savotiškas muziejus, kur saugojama visa, kas per 40 metų Vaikų Miestelyje geresnio padaryta); yra kelios dešimtys jaukių namelių — berniukams gyventi bendrabučių, didžiulis plaukiojimo baseinas ir sporto stadionas, toliau ežerėlis, o dar toliau dešiniame gale — žemės ūkio pastatai, tvartai, gyvuliai ir padargai, nes daug priemonių reikia tūkstančiui akurų pavyzdinai nudirbti ir tūkstančiui berniukų su gerais apetitais išmaitinti.

Kadangi buvo Velykų diena, tai Berniukų Miestelyje buvo visiška šventė ir viskas uždaryta, tik Filomatikos Centro durys plačiai atidarytos, kur beregint prisistatęs mandagus palydovas pasisūlė viską aprodyti, o apžiūrėti būtų užtekę visai dienai!

Kur svetimas našlaičiui tėvą motiną atstoja

Nežinodamas dalyko, pamanytum atsidūręs kokiame nors tikrove virtusiam utopistų svajonių dvare, kas faktiškai taip ir yra, nes Berniukų Miestelis yra didžio airio imigranto berniuko utopija, dideliu pasišventimu ir neatlaidžiu ryžtu realizuota kažkuo, kuo ne tik Omaha, bet ir visa žmonių rasė gali didžiulotis. Bent sykį matai pavyzdį, kur vietoje "homo homini lupus est", žmogus žmogui yra brolis ir bedaliui, našlaičiui, benamiui vaikui svetimasis tikrą tėvą ir motiną atstoja.

Gimęs 1886 metais daugia-vaikėje smulkesnių ūkininkų šeimoje Airijoje, Edvardas Flanaganas dar jaunas berniukas 1904 metais atvyko pas sa-

vo seserį į New Yorką. Čia bedirbdamas ir besimokydamas apsirgo džiova ir giminių buvo išsiųstas į Omahą, kur kontinentalus oras, palyginti su New Yorko, buvo ir sausesnis ir švaresnis ir sveikesnis.

Omaha, kaip ir Chicago, buvo ir tebėra gyvulių, daugiausia kiaulių, skerdimo ir prekybos centrai, taigi pradžioje ir Omaha sąlygas turėjo visai tokias, kaip Sinclairo "Raiste" aprašytosios Chicagos stakjarduose. Jaunas Flanaganas ir Omahoje džiovos galutinai nenusikratė ir, kaip jis pats išsitarė, "kadangi niekam kitam netinku", ryžosi išeiti į kuničius. Baigęs kunigų seminariją Insbroke, Austrijos kalnuose, kur sveikas sausas oras jam padėjo ir džiova nusikratyti, jis 1912 metais vėl grįžo į Omahą ir čia su pirmisiais metais pasidarė tikru "hoodlum priest" (valkatų kunigu)...

Gerojo latro namas stokjardų raiste

Beje, šiuo metu Oriental kino teatre Chicagoje eina toks filmas, pavadintas "Hoodlum Priest" (Valkatų Kunigas), kurį apsimoka pamatyti, nes ten pavaizduotas beveik tikrai kunigo Flanagano gyvenimas ir jo vargai su visokiais paaugliais iki pagaliau buvo įkurtas savotiškas Jaunimo Centras, tik tas skirtumas, kad filme dalykai vyksta St. Louis mieste ir įsteigtasis jaunimo centras pavadintas ne Berniukų Miesteliu, o Dismas Namu (Dismas House). Kas tas Dismas, prieš Velykas Naujienose trumpai buvo aiškinta. Tai tas "gerasis latras", kurs buvo nukryžiuotas ant kryžiaus Jėzaus dešinėje.

1913 metais Amerikoje buvo labai blogi metai. Visoje eilėje valstybių kviečiai ir ku-

kurūzai išdžiuvo ir nebuvo kas dagoti, ir keli šimtai laukų darbininkų - javų piovėjų

(Tėsinys 11-me pusl.)

Ši mėnesi BUDRIKAS DUODA DIDELIŲ NUOLAIDŲ perkant gerus baldus

- Perkant gerą Parlor Setą nuolaidos \$100.00
- Perkant miegamo kambario Setą nuolaidos \$100.00
- Perkant naują Philco refrigeratorių nuolaidos \$100.00
- Perkant gerą televiziją nuolaidos \$100.00

Didelė nuolaida perkant Stereo fonografus, gazinius pečius, skalbiamas mašinas, sofas, lovas, kilimus, kėdes, dinette set, lempas.

PAS BUDRIKA ŽEMESNĖ KAINA IR DIDELIS PASIRINKIMAS. LENGVI IŠSIMOKĖJIMAI

BUDRIK FURNITURE

3241 So. HALSTED ST. Calumet 5-7237

Atdara pirmadienį ir ketvirtadienį iki 9 val. vakaro. Sekmadieniais atdara 11—5 val. Budriko radijo programa iš stoties WHFC, 1450 kil. sekmadieniais nuo 2 iki 2:30 val. po pietų.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

(LICENSED BY INTOURIST)

PASKUBINA JŪSŲ SIUNTINIUS JŪSŲ DRAUGAMS IR GIMINĖMS Į BET KURIĄ SSSR DALĮ.

SIUNTINIAI APRAUSTI • PRISTATYMAS GARANTUOTAS • GAVĖJAS NIEKO NEMOKA •

Visuose mūsų skyriuose Jūs rasite didelį pasirinkimą medžiagų moteriškiems ir vyriškiems drabužiams ir tuo sutaupysite, negu pirkdami kitur. Jūs galite gauti ir kitokių reikmenų tinkamų siuntiniams, pigiau negu bet kur kitur.

Dėl nemokamų kainoraščių ir papildomų informacijų rašykite arba aplankykite mūsų jums artimiausį skyrių:

NEW YORK 3, N. Y.	39 Second Avenue	Tel. AL 4-5456
BROOKLYN 21, N. Y.	506 Wilson Ave.	Tel. HY 1-5290
BROOKLYN 7, N. Y.	600 Sutter Ave.	Tel. DI 5-8308
PATERSON 1, N. J.	99 Main Street	Tel. MU 4-4619
VINELAND, N. J.	West Landis Ave. (Greek Orthodox Bldg.)	Tel. FO 3-8569
LAKEWOOD, N. J.	126 4th Street	Tel. LO 2-1446
NEW HAVEN, Conn.	6 Day Street	Tel. HU 1-2750
PITTSBURGH 3, Pa.	1015 East Carson St.	Tel. TO 1-1068
CLEVELAND 13, Ohio	2683 W. 14th Street	Tel. SW 8-2868
WORCESTER, Mass.	174 Millbury Street	Tel. TR 3-1666
HAMTRAMCK, Mich.	9350 Jos. Campau	Tel. BR 8-6966
CHICAGO 22, ILL.	2222 W. Chicago Ave.	Tel. WA 5-2737
CHICAGO 29, ILL.	2439 W. 69th St.	Tel. FI 6-1571
SAN FRANCISCO, Cal.	2076 Sutter Street	Tel. BI 3-1797
NEWARK 3, N. J.	428 Springfield Ave.	Tel. WA 2-4035
PHILADELPHIA 23, Pa.	530 W. Girard Ave.	Tel. PL 6-6766
WATERBURY, Conn.	6 John Street	Tel. GL 8-2256
GRAND RAPIDS, Mich.	414 Scribner Ave., N.W.	Tel. TA 5-8050
DETROIT, Mich.	6440 Michigan Ave.	Tel. GR 2-6387
PASSAIC, New Jersey	176 Market Street	Tel. LO 2-5941
ROCHESTER, N. Y.	583 Hudson Ave.	
JERSEY CITY, N. J.	75 Bright St., kampas Jersey Ave.	

Vineland, N. J. skyrius atidarytas tik penktadieniais, šeštadieniais ir sekmadieniais.

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Samb! Sviesa Chicagoje.
Redaguoja Rita Kavolienė
Medžiaga siūsti: 622 Nicholas St., Defiance, Ohio

4 METAI

NR. 14 (129)

STUDENTIJOS VEIDO DIMENSIJOS

"Studentų Gairės" 1961 m. 4 nr. yra išspausdinusios Studentų Sąjungos anketos duomenis, atskleidžiančius 1960 m. gegužės mėnesį išreikštas studentų pažiūras amerikėnės politikos klausimais. Vienoje lentelėje (psl. 61) palyginamos įvairių mūsų "ideologinių organizacijų" simpatijos amerikėčių politinėms partijoms. Šioje lentelėje išryškį skirtumai susumuojami šitaip: "Ateitininkai, nors maždaug lygiai pasidalinę tarp demokratų ir respublikonų, 2:1 santykiu remia Kennedy. Ar čia kartais nepasireiškia religinis motyvas? Santariečiai ir neolituanai yra žymiai pakrypę į respublikonų pusę. Jie maždaug atitinkamai remia Nixoną. Nepriklausomi studentai rodo lygiai tokią pat partinę afiliaciją, kaip ir santariečiai. Gi akademikai skautai siek tiek mažiau palinkę į respublikonus, bet daugiau kaip santariečiai remia Kennedy". (psl. 61). Kitur pridėjama: "Santariečiai krypta Respublikonų kryptin, o ateitininkai Demokratų kryptin, pas akademikus vėl 50%-50% balansas (psl. 51)", būdingas akademikams skautams ir kitais atžvilgiais.

Iš šių išvadų galima suprasti, kad santariečiai ir neolituanai esą "konservatyvios" organizacijos, o skautai ir ateitininkai — "vidurio kelio" organizacijos, lygiai remiančios ir dešinesnę, ir kairesnę Amerikos partiją, tik ateitininkai dar veikiami konfesinio motyvo.

Pažvelgus tačiau ne į anketą vedusiųjų išvadas, bet į pačias lenteles, matyti dar kai kurie kiti dalykai. Žemiau spausdiname, kiek pertvarke, "Studentų Gairių" — 61 psl. išspausdintąją lentelę. (Pertvarkėme ta prasme, kad drauge sudėjome tuos, kurie "demokratų" ir kurie "linksta į demokratų", ir tą patį padarėm su respublikonais).

Organizacija	Demokratų	Nepriklausomi	Respublikonai
Ateitininkai	39.2	27.0	33.8
Akad. skautai	29.6	26.1	44.3
Santariečiai	16.7	33.3	50.0
Neolituanai	7.2	35.7	57.1
Gintariečiai	10.0	70.0	20.0
Kiti	16.7	33.3	50.0
Visi	26.7	30.6	42.7

Be aukščiau išvardintųjų išvadų, ši lentelė dar atskleidžia ir faktą, kad iš visų organizacijų akademikai skautai yra arčiausia visai studentijai bendro vidurkio: ateitininkai nuo jo krypta į kairę, santariečiai,

neolituanai ir nepriklausomieji — į dešinę, gintariečiai duoda "per daug" nepriklausomųjų, bet akademikai savuoju pasiskirstymu beveik tobulai atitinka visos studentijos pasiskirstymą. Jeigu galima kalbėti apie "konformistines" ir "nekonformistines" organizacijas, tai akademikai skautai yra labiausiai konformistinė.

Jeigu pažvelgsime, kuris organizacijų narių procentas pasisako "linkstąs" į respublikonus arba demokratų, užuot buvęs aiškiai už vieną ar kitą pusę apsisprendusių, tai rasime juos išsidėsčiusius šia eilės tvarka: neolituanai — 35.7%, ateitininkai — 33.8%, akademikai skautai — 30.7%, visų bendras vidurkis — 27.2, kiti — 19.6, santariečiai — 14.1%, ir gintariečiai — 10.0%. Jeigu laikysime, kad šiuo klausimu matuojama dimensija yra "apsisprendimo drąsa", tai rasime, kad neolituanams, ateitininkams, ir akademikams skautams "apsisprendimo drąsa", tyrtas užsiangazavimas yra mažiau psichologiškai būdingas negu kitoms trimis studentų grupėms. (Šiuo atveju procentas yra artimiausias bendrajam vidurkiui).

"Studentų Gairėse" spausdinama dar lentelė, nurodanti studentų simpatijas prezidentiniams kandidatams. Iš tos lentelės išryškėja, kad, žinant studentiją apskritai, Nixonas gauna truputį mažiau kaip respublikonams pritariančiųjų balsus, o Kennedy gauna gerokai daugiau balsų negu yra studentų, apskritai pritariančių demokratams. Iš to padarytina išvada, kad politiškai nepriklausomųjų balsai buvo žymia dalimi "nunešti" Kennedy religijos. Tai ypač ryšku ateitininkuose, kur Nixonas gauna lygiai tiek balsų, kiek yra respublikonų, o Kennedy gauna beveik visus kitus balsus, tik 1.2% tenueinant "šansų neturėjusiems" kandidatams" (Rockefelleriui, Stevensonui ir Johnsonui). Pas akademikus skautus Nixonas gauna taip pat visus respublikoniškus balsus, o Kennedy naudoja "priauga" daugiau kaip pusė "nepriklausomųjų" balsų. Tačiau 8.2% jau duodama už "šansų neturėjusių" kandidatų. (Skliausteliuose pažymėjime, kad skautai ir šiuo atveju beveik atitinka visų studentų vidurkį). Pas santariečius Nixonas praranda kiek respublikoniškų balsų, Kennedy laimi nedaug "nepriklausomųjų" balsų, o 32.1% balsų nueina "šansų neturėjusiems" kan-

didatams. (Kitos organizacijos šioje lentelėje nenurodytos).

1960 m. gegužės mėn. jau buvo aišku, kad partijų mašinų kandidatai yra Kennedy ir Nixonas. Todėl, jeigu kas pasisakė už kitokių kandidatus, tuo parodė apsisprendimą politikoje remtis ne "realizmu" (partijų mašinomis), bet "įsitikinimu" (asmeniniu pritirimu kandidatui, tegul neturinčiam "šansų"). Ateitininkai šiuo atveju pasirodė ne tik savo amerikiniame balsavime stipriausiai lemiami sektantiško motyvo, bet ir labiausiai linkę savo sprendimus daryti "partijų mašinų" aprėžtuose rėmuose. Santariečiai šiuo atžvilgiu pasirodė individuališkiausi, daugiausiai remiasi asmeniniu apsisprendimu ir įsitikinimu. Skautai, kaip ir kitais atžvilgiais, atsidūrė vidury, t. y. arčiausia prie visų bendrojo vardiklio.

Jeigu iš amerikėnės politikos pažiūrų būtų galima susidaryti išvadą, kad ateitininkai esanti kairiausia, o santariečiai su nepriklausomaisiais — po neolituanų dešiniausia akademine grupė, tai padėtis visiškai pasikeičia, iškelus klausimą, ar "artimas bendravimas su tautiniu komunistiniu režimu" Lietuvoje būtų kurioje nors plotmėje priimtinas. (Tai, aišku, nėra tas pats klausimas, ar "bendravimas su Kraštu", nes Lietuva šiuo metu yra ne tautinio, o rusiškojo komunizmo naguose). Teigiama šiuo klausimu pasisakė 34.2% studentų, o pagal organizacijas: neolituanai — 22.2%, gintariečiai — 28.6, ateitininkai — 28.8%, akademikai skautai — 38.4, nepriklausomieji — 43.3, ir santariečiai — 45.1%. (Galima pastebėti ne tik nuolatinį skautų artimumą bendrajam vidurkiui, bet ir nuolat pasikartojantį santariečių artimumą nepriklausomiesiems: santariečiuose susibūria tų pačių pažiūrų žmonės, kaip ir tie, kurie šiaip jau apskritai organizacijoms nelinkę priklausyti)!

Gal tiksliausiai būtų pasakyti, kad šiuo klausimu matuojamas politinės taktikos lankstumai, pasiryžimas ieškoti tokių galimybių politinei akcijai, kurios realioje situacijoje egzistuoja, neprisiršant prie išseniau įprastųjų. Šiuo atžvilgiu neolituanai pasirodė aiškiai nelanksčiausi, o santariečiai — lanksčiausios taktikos šalininkai. Tad šių abiejų organizacijų "respublikoniškumas" nereiškia, kad jos apskritai vienodai konservatyvios. Neolituanai iš visų organizacijų pasirodė mažiausiai linkę užimti lietuvių visuomenėje nepopuliarią poziciją, santariečiai — turėjo daugiausia drąsos ją užimti. (Tai patvirtina, ką anksčiau sakėme apie santariečių "apsisprendimo drąsą" ir politinį nekonformistiškumą). Ateitininkų "demokratiškumas", atvirkščiai, nereiškia bendres-

nio radikalumo, nes jisai pradeda išgaruoti, kai imama žvalgytis naujesnių politinės veiklos metodų santykių su pavergtąja Lietuva. Ateitininkų politika greičiau atrodo apsprendžiama pirmoje vietoje sektantiškų motyvų: Amerikoje balsuojama už demokratų, kadangi tai "katalikų" partija, bet su komunizmu, net ir tautiniu, negalima būtų bendrauti, nes konfesinis motyvas statytinas pirmon vieton tautinio.

Kuriozo dėliai dar galima pažymėti, kad vyrų, kurie rastų galima bendrauti su tautiniu komunizmu, procentas (43.0) yra panašiausias nepriklausomųjų ir santariečių procentui, o "bendrujančių" moterų procentas (21.6) yra artimiausias neolituanų. Neolituanai laikosi "moteriškų" pažiūrų, o nepriklausomieji ir santariečiai — "vyriškų"! Ieškant paradoksu, galima būtų pasakyti, kad santariečiai yra vienintelė organizacija, kuri "nesumoterina" savo narių; ir kurios nariai palieka tiek pat nepriklausomi (nekonformistiški), kiek ir jokiai organizacijai nepriklausantieji. M. B.

Darbai ir žygiai

Vytauto Igno dailės darbų parodą Clevelande rengia studentai santariečiai. Ji vyks balandžio 30 d.—gegužės 7 d. Čiurlionio Namuose. Visuomenė kviečiama atsilankyti ir susipažinti su naujais šio kūrybingo dailininko darbais.

Šį šeštadienį New Yorke įvyksta studentų santariečių studijų konferencija. Paskaitininkai apie lietuvių studentų bus chicagietė Vanda Gegevičiūtė ir newyorkietis dr. Juozas Repečka. Debatuose apie amerikietį studentą, kuriems moderuos Rita Naginionienė, dalyvaus Judita Audėnaitė, Dana Maurukaitė, Ričardas Legeckis ir Tomas Sperauskas. Pradžią 10 val. ryto, vieta — V. Steponio "Festival" svetainė, 40 East 26th St., New York City. Suvažiavimas turės bendrus pietus, o vakare šokių.

Detroite pereitą savaitgalį įvyko Studentų Sąjungos studijų dienos, kurios, programos dalyviams — žymiesiems studentų veikėjams iš Chicagos neatvykus, išvirto santariečių studijų dienomis: ne tik visi palikę bei paskubomis išvakarėse surasti paskaitininkai buvo santariečiai, bet jiems teko dar ir pirmininkauti (clevelandietis Raimundas Kudukis) bei sekretoriauti (Bronė Badikonytė), o pagaliau net ir diskutuose iš publikos tik vienas nesantarietis tesurado ką pasakyti...

Vytautas Kavolis kalbėjo apie generacijų sociologiją įvairiose XX a. bendruomenėse, išryškindamas dvilypį pavojų: per daug būti tradicijoje domestikuotiems, arba išlikti nepilnai civilizuotiems. Aleksandras Iljasevičius, turėjęs

Meno Žinios

(Tęsinys iš 10-to pusl.)

kyti publikai lygų? Jaunasis Siemanowski, kaip studentas, truputį peraukštai šoktelėjo.

Toliau seka sužalotasis "menas" — kolažas, malkos, skudurai — ir, nešvankus balastas. Pvz. įreminata suplyšusios pirštinės, senų kelnų priesakinė dalis su priklijuota muse ant jų. Seka visa eilė juodai nudažytų leštų (yra keletas baltai dažytų). Ar yra tokioje akrobatikoje estetikos ar bent kiek sveiko proto? Kad į parodas siunčia panašius daiktus, — nieko nepadarysi, šposininkų visuomėt bus, bet kad meno autoritetai priima ir net premijas skiria, atrodo, iš visuomenės pasityčiojimas ir neribotas palaidumas. Metai po metų šios rūšies pakartojimus daro naujas mokyklų produktas — jauni studentai ateina į parodas nešini plokščiai dažytomis lentomis "bedaiktiską" dailę, lyg protesto plakatais prieš "kapitalistinę erą"!

Menas, ar politika?

Ir formalistinės dailės atsotvų žvaigždė neilgai šviečia. Šiandien, dėl kurio nesupratimo, gauna premiją, rytoj jo žvaigždė užgesta.

Diskusijose New Yorke apie modernųjį meną žymus dailininkas Duchamp, pagarsėjęs savo kūrimu 1913 m. Armory parodoje "Nude descending staircase", paklausė: "Kur mes eisime iš čia? Didelis dailininkas rytoj eis į pogrindį". Duchamp nesutinka su ponios Nevelson teigimu, kad intelektas galys išgelbėti meną iš dabartinės neaiškios padėties. Jisai sutinka, kad intelektas yra didelis menininko priešas. Kaip su mažuoju dailininku? Senasis filosofas Duchamp atsako: "Kadangi pinigų negalima panaikinti, tai pinigai visapusiškai naikina meną".

Meno autoritetų sluoksniuose radikaliskai modernaus meno propagatorė ir buvusi Chicago Meno Instituto moderniojo meno kuratorė Katharine Kuh, diskusijose su Duchamp ir Luise Nevelson moderniojo meno klausimais, pasakė: "Viską reikia sunaikinti šiame šimtmečiuje — laiką, spalvas, formą ir šviesą". Nes tai esanti reakcija prieš materializmo sistemą mūsų amžiuje. "Išsikovojuj sau vietą, ateityje intelekto psichologijai atsidarys akys". Iš to taško, reikia manyti, kad menas statomas į politinius rėmus, materialistiniam pasauliui ir jo sistemai griauti. Po "aukštojo" meno priedanga išlenda politinė akrobatika, nes menininkas noris atsikratyti senąją racionalaus galvojiimo filosofiją, — ieško naujos medžiagos ir naujų idėjų, kad beatnikų luomas grįžtų į visuomenę.

Be kita ko K. Kuh pareiškė, kad menas atgimsias — naujas, reikšmingas iš žmogaus, kuris turėsias savo gyvenimo tikslą ir reikšmę.

Graikai mokė graikus, o Va-

NUVARGĖS SKAITYTOJAS

Vienas Amsterdamo (Olandija) laikraštis kelių savaitių būvyje kasdien toje pačioje vietoje dėjo skelbimą: "Hendrikai, maldauju tave, parašyk man pagaliau! Marija". Vieną gražią dieną toje pačioje vietoje atsirado kitas skelbimas: "Mielas Hendrikai, parašyk gi jai pagaliau! Nuvargęs skaitytojas."

VEIDO ISRAIKA

Gėtės draugas, Ciuricho klebonas Lafateris, garsus žmonių charakterių, polinkių, pašaukimų ir t. t. spėliotojas iš veido bruožų ir galvos formos, važiuodamas kartą pašto karieta atkreipė dėmesį į vieno hendorkeleivio nepaprastai švelnius veido bruožus. Lafateris buvo tikras, kad jo hendorkeleivis taip pat kunigas, ir pakalbino jį:

— Kur jūsų kaimenė, kolega?

Nepažįstamasis susiraukė ir lakoniškai atsakė:

— Aš neturiu kaimenės ir nesu kerdžius.

Lafateris šyptelėjo ir pasakė:

— Žinoma, jūs nesate paprastas kerdžius. Aš irgi nesu kerdžius, bet juk mudu abudu esame ganytojai, Dievo tarnai.

— Visai ne, — rūščiai atsakė nepažįstamasis, — aš esu budelis iš Bazelio.

MAZESNIS BLOGIS

Leo Slezaką pakvietė į gydytojų vakarą, kur turėjo groti iš gydytojų sudarytas orkestras.

— Ne, ačiū, — atsakė Slezakas, — jei jau būtinai reikia turėti reikalo su mėgėjais, tai tegu man tikri muzikai išpina akląją žarną.

ISLAIKĖ

Vienas Heidelbergo universiteto profesorius paklausė būsimą teisininką:

— Duokite "apgaulės" definiciją.

— Štai, pone profesoriau, jei mano žinios per menkos ir jūs mane sukirsite, tai bus tikra apgaulė.

— Kodėl? Prašau paaiškinti!

— Nes apgaulė įvykdoma tada, kai kas nors pakenkia kitam, išnaudodamas pastarojo nežinojimą.

— Išlaikėt, — subambėjo profesorius.

karai mokėsi iš graikų, bet mūsų "contemporary", "non objective" ir kitais nieko nesakančiais vardais pavadinta dailė tikrai išbluktų Partenono šėšelyje. Dabartinė nužmoginta bedaiktinė dailė iš tikrųjų kaip į erdvę paleista raketą klaidžioja.

Jury komisiją sudarė Leon Kroll (realistas), Bernard Perlin ir Theodores Stamos, tapytojai; Helmut van Flein skulptorius ir Allen S. Weller, meno autoritetas Illinojaus universitete.

Visa valdžia...

(Atkelta iš 5-to psl.)

(harvesters), neturėdami tą vasarą ką dagoti, be išteklų ir be darbo įstrigo Omahaoje ir greit atsidūrė didelėje bėdoje. Jokios socialinės globos tada nebuvo ir apie nedarbo kompensaciją niekas nė girdėti nebuvo girdėjęs. Kun. Flanagan socialinės veiklos tikroji pradžia buvo tokia: jis pradėjo iš patilčių rankioti badaujančius ir sergančius bedarbius laukų darbininkus, kuriems įrengė nedidelį viešbutėlį, vėliau didžiulį bendrabutį daugiau kaip tūkstančiui visokių bedalių, kurių didesniąją dalį vėliau pradėjo sudaryti tokie tipai, kaip Madisono gatvės gyventojai Chicagoje...

Nėra tokio dalyko, kaip tikrai blogas vaikas

Dažnai turėdamas teismuose reikalų dėl savo "viesbučio" gyventojų, tėvas Flaganas turėjo apsieiti progų matyti, kaip yra teisiami ir paskui su užkietėjusiais kriminalistais kalėjime uždaromi jauni nusi-kaltėliai, dažnai atvejais visai dar jauni vaikai už vaikiškas išdaigas. Kadangi syki ar du patį tėvą Flaganą jo "viesbučio" gyventojai vos nenugalabijo, jis pradėjo galvoti, kad verčiau yra gelbėti vaikus, negu globoti nepataiso-

mus senius. Kelis kartus teisėjai, neturėdami kur padėti sąlyginiai nuteistų benamių ir našlaičių vaikų, pasiūlė tėvui Flaganui tokius priimti į savo viešbutį - bendrabutį. Turėdamas penkis tokius "nusi-kaltėlius" ir norėdamas atskirti juos nuo savo bendrabučio gyventojų įtakos, Flaganas susirado apleistą dviejų aukštų namą prie Dvidešimts pirmosios ir Dodge gatvių. Tą namą greitu laiku perpildė. Tada susirado vokiečių ler karą apleistą didžiulį Vokiečių Namą (German House) ir pagaliau, gerų žmonių padedamas, gavo nusamdyti ir vėliau nupirkti 160 akrų farmą dešimt mylių už miesto, kur šiandien ir yra išaugęs išstis miestelis su 1,000 akrų žemės ūkiu, kur "visa valdžia priklauso vaikams", ir tėvo Flaganas tikėjimas, jog "nėra tokio dalyko, kaip tikrai blogas vaikas", yra visapusiškai patvirtintas.

J. Pr.

Kitą kartą pakalbėsia apie kun. Flaganą patyrimus perauklėjant blogus vaikus.

JOSEPH McPHEE FUNERAL HOME
Joseph & James McPhee,
Directors
Air Conditioned Chapels
Ample Parking Area.
133 SO. WESTERN AVE.
PR 6-0776.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

RITE-WAY REPRODUCTIONS

Drafting Supplies • Planographs • Giant Photostats • Mounting Photographs • Blue Prints • Black Line Prints • Photostats
Blue Line Prints • Tracing Reproductions.

22 W. MONROE ST.

DEPT. L.

Randolph 6-0346-7

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVERLUI

Jei norite užtikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius ir šlap ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimai išitikus neturėsite lokų nemalonumų.

Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters

O'MALLEY & McKAY, Inc.

272 WEST ADAMS STREET

Telefonas: Central 6-5208

KAMBARYS 1043

Generaliai Agentai Šiu Kompanijų

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
UMBREMAN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO

Donald Petkus

Anthony Petkus

A. PETKUS & SŪNUS

NAUJA KOPLYČIA

MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 West 71st Street

(Maplewood gatvės kampas)

GRovehill 6-2345

TOWnhall 3-2108

Pilnas laidojimų aptarnavimas, įskaitant karstą ir pasinaudojimą mūsų gražiom koplyčiom, yra nuo \$375.00; \$430.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$895.00; \$945.00; \$975.00; \$900.00 ir daugiau. Karstą galima pasirinkti koplyčioje.

GRAŽIOS INDIVIDUALINĖS KOPLYČIOS

Mašinoms pastatyti aikštė.

Lietuviams feikiam šios rūšies patarnavimus 30 metų.

L. KNOPFMILERIS

LIETUVOS UOSTAI ISTORIJS BĖGYJE

Kiek Lietuva turėjo uostų prie Baltijos prieš teutonų invaziją, be išlikusių vardų nieko daugiau nėra žinoma. Tvangstė, vokiečių paversta Königsbergu, Piluva — pavadinta Pilau, Klaipėda — Memelburgu, — tai trys, reikia spėti, ir senovėje buvę stambūs lietuvių prekybos centrai prie jūros. Kiti du pajūrio iš senų senovės lietuvių apgyventi punktai — Palanga ir Šventoji, jau savo pavadinimais rodo žilą praeitį, nors didesniais prekybos uostais jau vien dėl seklaus kranto negalėjo būti, tačiau vėlesniais amžiais, Lietuvai netekus visų trijų didžiųjų uostų, buvo pakartotinai bandoma ir Palangą ir Šventąją išvystyti.

Atgavusi nepriklausomybę, Lietuva, kad ir trumpą laiką, turėjo tris laisvus langus į Vakarų pasaulį — Klaipėdą, Palangą ir Šventąją, ir apie tuos čia žiupsnelį įdomių žinių suteikė veiklus lietuvių jūros skautų veikėjas p. L. Knopfmileris.

Klaipėda

Klaipėdos vardas buvo žinomas dar prieš 1252 m., nes tą vardą turėjo mažas žvejų kaimas dešinėje Dangės (Akmenės) upės pusėje. Tais 1252 metais, liepos 29 dieną vokiečių kalavijiečių, kitaip Livonijos ordinas, kurs Baltijos pajūriu buvo pasiekęs Nemuno žiočių, susitarė su vokiečių jau nukariauto Kuršo vyskupu statyti šiam svarbiame strateginiame punkte savo iširtvintimo punktą — pilį, kurią pavadino Memelburgu, kas reiškia Nemuno pilis. Tiesa, pradžioje ta pilis buvo pavadinta ne Memel, — bet Memelburgu. Aiškina, kad tokiu vardu — mumel — buvo vadinama kažkokios tose vietose vandenyje augusi gėlė. Mulemurgą Klaipėdos kaimynystėje vokiečiai pradėjo statyti pora metų vėliau, 1254 m. Prie Klaipėdos išimete ir iširtvintę, vokiečiai niekada ramybės neturėjo, nes ne vien lietuviai dėjo visas pastangas juos iš tos svarbios strateginės pozicijos išmušti, bet vėliau ir svetimieji, net ir patys vokiečiai tą „Memelburgą“ naikino.

Štai keletas svarbesniųjų įvykių Klaipėdos miesto istorijoje:

1273-1293 m. per Klaipėdą buvo prekiaujama su Liubeko ir Vismaro miestais.

1328 m. Livonijos vokiečių kalavijiečių ordinas buvo priverstas Klaipėdą perleisti Prūsų užkariavusiam vokiečių kryžiuočių ordinui, bet prieš tai — 1323 metais — Gediminas buvo užėmęs Klaipėdą, nors Memelburgo pilies nepajėgė paimti.

1379, 1393 ir 1402 metais lietuviai vėl buvo Klaipėdą užėmę ir pačią pilį sudeginę. Bet,

ten neatsilaikė, o 1408 metais kryžiuočiai vėl savo pilį atsistatė.

1455 m. lietuviai dar sykį sunaikino vokiečių pilį prie Klaipėdos.

1520 m. jau Dancigo pirkliai, norėdami pašalinti sau konkurenciją, Klaipėdą puolė iš jūros ir ją sunaikino, o kas buvo iš Klaipėdos likę, tą 1540 metais gaisras sunaikino. Bebuvo likę viso tik 6 namai.

Kitas gaisras vėl sunaikino Klaipėdą 1667 metais, o 1678 m. Klaipėdą švedai puolė ir sudegino. Kiek Klaipėda buvo nuniokota visų tų nelaimių, rodo, kad jau 1700 metais joje berasta apie 1,000 gyventojų. 1757 m. maskoliai puolė ir sunaikino Klaipėdą, bet 1800 metais Klaipėdoje jau priskaityta 6,000 gyventojų.

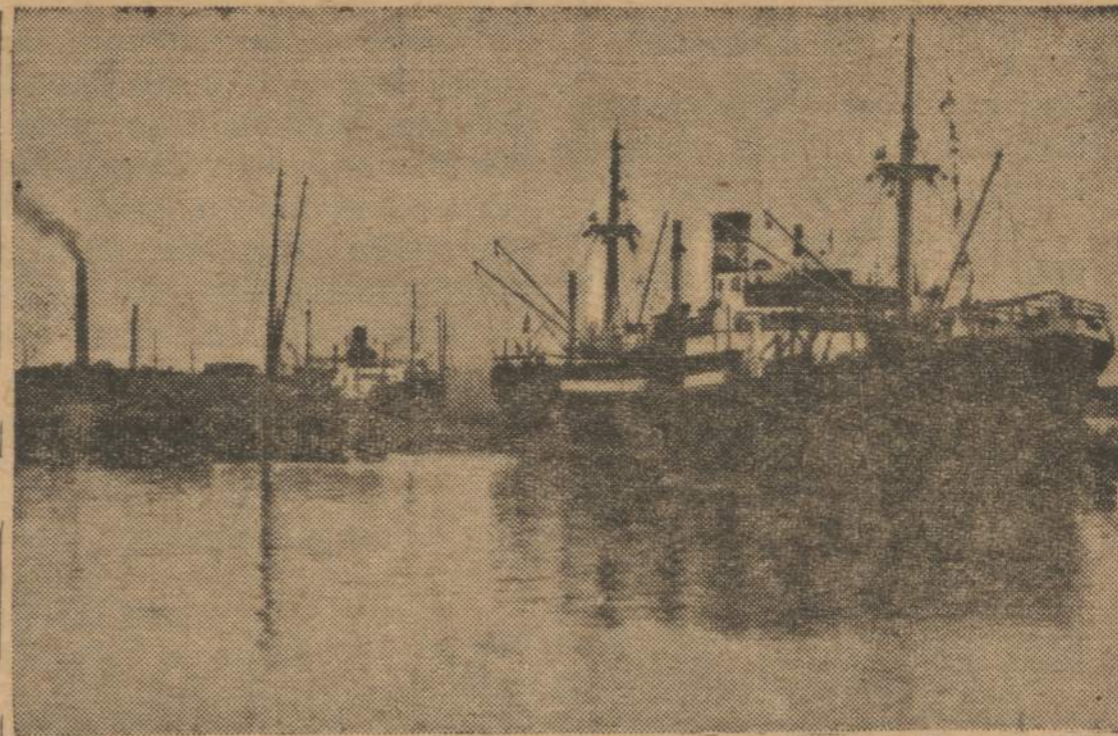
Pirmas garinis laivas su prekėmis į Klaipėdą įplaukė 1824 metais, o 1860 m. Klaipėdoje buvo registruoti 100 burlaivių. 1880 m. Klaipėdoje registruotas (tai yra Klaipėdoje turėjo savo buveinę) pirmas jūrų garlaivis. Garlaivių skaičius vėliau pasiekė 5.

1915 m. per I Pasaulinį karą rusai buvo užėmę Klaipėdą. 1920 m. santarvininkų pavedimu prancūzai okupavo Klaipėdą, kuri 1923 m. sausio 15 d. išsivadavo ir susijungė su nepriklausomąja Lietuva.

Palanga - Šventoji

Palangos uostas pirmą kartą istorijoje minimas tik 1589 metais, kada karalius Zigmantas Vaza pavedė anglų prekybos firmoms pastatyti ir išplėsti jūros uostus Palangoje ir Šventojoje, tikriau Šventosios upės žiotyse. Palangoje yra nedidelė į jūrą įtekanti upelė Ronža, kuri, reikia spėti, senovėje bus buvusi žymiai didesnė. Kiek ir kas buvo padaryta, žinių trūksta, bet prekyba per Palangą ir Šventąją, matyti, ėjo, nes vėliau karalius Vladislovas Vaza buvo Palangai suteikęs teises verstis prekyba su Karaliaučium, Gdansku ir Ryga. Deja, sekantis karalius Vladislovas IV pasirašė su vokiečių kunfeurstu Lietuvai nuostolingą sutartį, kuria buvo uždrausta eksportuoti per Šventosios uostą prekes į užsienius, ir visas Lietuvos eksportas buvo nukreiptas per vokiečių valdomus uostus Klaipėdą ir Piluvą. Vėliau per 1701-1721 metų karą mūsų abudu uostai Palangoje ir Šventojoje visiškai buvo sunaikinti.

Pabaigoje 19 šimtmečio grafas Tiškevičius vėl bandė atstatyti Palangos uostą ir tuo tikslu 1884 metais buvo pastatytas ilgasis 150 metrų Palangos jūros tiltas, kurs, retkarčiais paremontuojamas, ir iki šios dienos tebestovi. Kokio masto tie uosto atstatymo darbai buvo atlikti, sunku pasakyti. Užrašuose rasta tik tiek,

KLAIPĖDOS UOSTAS — LIETUVOS VARTAI Į PASAULĮ

kad grafas Tiškevičius nuo 1892 m. paleido navigacijon laivą „Feniksą“, kurs plaukiavo tarp Palangos ir Liepojos. Laivo likimas nežinomas, taip pat nežinoma, kodėl Palangos uostas vėl nustojo savo vertės ir reikšmės. Galimi du atsakymai: 1) Palanga buvo per arti prie Vokietijos sienos, 2) Rusų valdžia plėtė Liepojos uostą valdžios lėšomis ir neskyrė jokių lėšų privačiam Palangos uostui.

Šventoji

Iš tų dviejų, žymiai didesnės reikšmės Lietuvai senovėje turėjo Šventosios uostas. Šventosios uosto įkūrimo data tikrai nėra nustatyta, bet istorijai jau žinoma, kad Šventosios uostas su savo prekyba buvo pasidarius pavoingas galingajai vokiečių Hansos sąjungai. Kadangi Šventosios uostas Hansos sąjungai nepriklausė, tai Hansos laivynas užpuolė Šventosios uostą ir jį sugriovė.

Kai 1918 metais Lietuva pasiskelbė nepriklausoma valstybė, ji tuo metu neturėjo jokio priėjimo prie jūros, nes mūsų pajūrius buvo užėmę ir valdė mūsų broliai latviai, kurie geruoju ir gražiuoju mums mūsų pajūrio neatidavė. Tik 1921 m. anglų profesorius Simpsonui vadovaujant specialiai komisijai, kuri tą reikalą svarstė, buvo pasiektas susitarimas, kuriuo latviai, gavę žemės šiaurinėje Lietuvoje, mainais atidavė Lietuvai jos pajūrio tarpą nuo Nemerzės iki kitapus Šventosios. Taip Lietuva atgavo du kad ir mažus langelius į pasaulį — Palangą ir Šventąją, pro kuriuos žiūrėti galima, bet nieko dar nebuvo galima išsiųsti į pasaulį nei iš pasaulio persiplukdyti, nes uostas dar nebuvo pastatytas.

Uostas buvo suplanuotas ir pradėtas dideliu mastu statyti Šventojoje. Jau buvo statomi erdvūs molai ir solidžios krantinės — ir kas nemažiau svarbu — pradėtas statyti į Šventąją geras kelias, kurs turėjo su Šventąja sujungti visos Lietuvos kelių tinklą. Bet kai Mažosios Lietuvos sukilėliai grąžino Lietuvai Klaipėdos kraštą su Klaipėdos uostu, Šventosios uosto statybos darbai pradėjo lėtėti ir uostas pasiliko antros eilės uosteliu, skirtu žvejybai. 1939 m. kovo 22 dieną Lietu-

vai teko nusilenkti nuogai jėgai ir atiduoti vokiečiams Klaipėdos kraštą su miestu ir uostu. Vėl buvo susirūpinta Šventosios uostu ir vėl dienomis ir statyti krantinės, tęsti geležinkelis, ir jau tą pačią 1939 metų vasarą į Šventąją įplaukė pirmasis prekinis laivas Olandas.

Šventosios uosto istorijoje tatau buvo didelis įvykis: vartai į pasaulį plačiai atidaryti per Šventąją, ir tie vartai nebuvo uždaryti iki pat naujo maskolių užėjimo.

1940 metais rusams užplūdus, ryšiai su pasauliu buvo smurtiškai nutraukti ir į Šventąją niekas nebegalėjo įplaukti nei iš jos išplaukti, o visos Lietuvos gėrybės buvo rusų plėšiamos ir sausumos keliais gabenamos į Sovietų Rusijos gilumą.

Be prekinio laivo Olando, 1939 m. į Šventosios uostą dar buvo atplaukusi lenkų sporto jachta aplankyti Lietuvos buruotojų, o 1940 m. pavasarį dar spėjo atplaukti paskutinis svečias — vokiečių sportinė jachta.

Šiandien iš anapus geležinės uždangos apie Šventąją nieko negirdėti. Lietuva neturi nei savo lėšų, nei savo teisių savo pajūriuose, o maskoliams Baltijos pajūriai tik tiek rūpi, kiek jie yra reikalingi jų iširtvintimams...

Šventoji, kaip ir kiti Lietuvos uostai, kantriai laukia vėl savo tikrųjų šeiminkų — laisvųjų lietuvių grįžimo!

AUTOGRAMA

Vienas knygyno savininkas Dovyryje parašė laišką Weterloo didvyriui, herzogui Wellingtonui, kuriame skundėsi, kad markizas Duro (Wellingtono sūnus) seniai skolingas keturiolika šilingų.

Wellingtonas parašė kitoje laiško pusėje: „Feldmaršalas Hercogas Wellingtonas ne markizas. Be to jis (atseit, herogas) nė nemanas nei mokėti svetimų skolų, nei tarpininkauti joms gauti. Wellington.“

Knygyno savininkas, gavęs Wellingtono autogramą, padavė laišką už šimtą šilingų.

12 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, APRIL 15, 1961